

Merel Straathof, portefeuillehouder leefomgeving bij Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt

‘Agrarisch natuurbeheer is essentieel voor het realiseren van onze doelen, maar zeker niet het enige dat nodig is’

‘Dat agrarisch natuurbeheer onderdeel is van de oplossing voor de uitdagingen waar we als landbouw- en natuursector voor staan, is een ding dat zeker is. Zo is een zachte overgang van natuur naar landbouwgebied wenselijk en is agrarisch natuurbeheer essentieel rondom natuurgebieden en beekdalen. De uitdagingen zijn echter te groot voor een enkelvoudige oplossing. Jonge boeren en tuinders krijgen de komende jaren te maken met deadlines voor de reductie van stikstof en broeikasgassen, waterkwaliteit, biodiversiteit en dierenwelzijn. Tegelijkertijd moeten we dealen met een veranderend klimaat, geopolitieke spanningen en een wisselend overheidsbeleid. Op het boeren erf komen al deze opgaven samen. Realisatie van onze natuurdoelen vraagt dan ook om meer dan alleen agrarisch natuurbeheer. Een integrale aanpak, doelen op bedrijfsniveau, ruimtelijke keuzes en de mogelijkheid tot uiteenlopende bedrijfsmodellen zijn zaken waar aan gedacht kan worden. Om de toepassing van het agrarisch natuurbeheer in dit totaalpakket te laten slagen is het van belang dat het niet alleen een positieve bijdrage levert aan de natuur en de opgaven, maar ook aan de bestaanszekerheid van het agrarische bedrijf. Zekerheid van minimaal twintig jaar over het behoud van de contracten en de vergoedingen voor agrarisch natuurbeheer die moeten opboksen tegen het huidige agrarische gebruik, kunnen dit mogelijk maken. Agrarisch natuurbeheer is essentieel voor het realiseren van onze doelen, maar zeker niet het enige dat nodig is.’

Hens Runhaar, hoogleraar Beleid en sturing voor duurzame voedselsystemen, Universiteit Utrecht en gasthoogleraar Biodiversiteitsbeleid in agrarisch landschap, WUR

‘We hebben een nieuwe ruimtelijke visie nodig voor de landbouw, die rekening houdt met biodiversiteit, klimaat, bodem, water et cetera’

‘Agrarisch natuurbeheer levert lokaal en regionaal best wat op, maar niet voldoende om de natuurdoelen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn te halen. De maatregelen worden op zo’n 5 procent van het agrarisch landschap uitgevoerd en het meeste geld gaat naar een beperkte groep van 68 doelsoorten, namelijk weidevogels. Voor natuurherstel is het én-én: investeren in natuurgebieden en in agrarische landschappen. En vooral: pak de belangrijkste drukfactoren vermessing, pesticidegebruik en lage waterpeilen aan. Meer budget voor agrarisch natuurbeheer is goed, maar er is meer nodig. In de eerste plaats langjarige contracten. Nu kunnen boeren na zes jaar besluiten om te stoppen, het beheer heeft dan maar kortstondig effect. Bovendien gebeurt agrarisch natuurbeheer op basis van vrijwilligheid. In kerngebieden waar nog veel biodiversiteit en/of potentie is, zouden de boeren eigenlijk allemaal mee moeten doen. Pas dan gaat het wat opleveren. Een belangrijke stap is de kostenvergoeding, waar boeren momenteel financieel niet wijzer van worden, omvormen naar een ruime beloning uit publieke middelen, zodat het een interessant verdienmodel kan worden en biodiversiteitsherstel een integraal onderdeel van de bedrijfsvoering wordt. Om agrarisch natuurbeheer aantrekkelijk te maken, doen we er goed aan om voorwaarden te stellen aan de boeren die ervoor in aanmerking willen komen. Nog een stap verder is een nieuwe ruimtelijke visie voor een landbouw, die rekening houdt met biodiversiteit, klimaat, bodem, water et cetera. Dan kunnen we de landbouw beter sturen. Rondom natuurgebieden, op zand en in veenweiden zouden we bijvoorbeeld moeten streven naar meer extensieve, natuurinclusieve bedrijven. Daar horen verdienmodellen bij die uit publieke middelen worden betaald. Dat is heel wat anders dan de huidige reguliere bedrijfsvoering waarbij agrarisch natuurbeheer geen integraal deel van de bedrijfsvoering uitmaakt.’

Rosan Kocken, gedeputeerde provincie Noord-Holland voor klimaat en energie, natuur en landschap, water en bodem, en klimaatadaptatie

‘Landbouw en natuur blijven een combinatie die niet vanzelfsprekend samengaat’

‘Veel natuur in Nederland is van oorsprong agrarisch beheerd gebied. De Noord-Hollandse veenweidegebieden bijvoorbeeld zijn een oud agrarisch landschap waar begin vorige eeuw een hoge biodiversiteit te vinden was dankzij kleinschalig agrarisch gebruik. Hierdoor ontstonden natuurtypen die tegenwoordig Europees beschermde habitattypen zijn. Veenmosrietland is zo’n natuurtype. Tegenwoordig is landbouw grootschaliger en intensiever. Natuurtypen als veenmosrietlanden dreigen nu juist te verdwijnen door het intensievere en grootschalige landbouwkundig gebruik van het landschap en gaan slecht samen met huidige agrarisch natuurbeheer. Tegelijkertijd speelt de boer nog steeds een belangrijke rol in het behoud van het Nederlandse cultuur- en natuurlandschap. Weide- en akkervogels zijn nog steeds voor een groot deel afhankelijk van agrarisch gebied. Landbouw en natuur blijven een combinatie die niet vanzelfsprekend samengaat. Bepaalde natuur kan goed beheerd worden door agrarisch gebruik, als daarbij rekening wordt gehouden met die natuur. Maar het beheer kan echt niet overal agrarisch. Voor bepaalde natuurtypen blijven speciale natuurgebieden zoals Natura 2000 en Natuurnetwerk Nederland van belang. Hier is beheer door natuurorganisaties echt nodig. Om landbouw en natuur in het agrarisch gebied succesvol te kunnen combineren en onze biodiversiteitsdoelen te kunnen halen, zijn aanpassingen op verschillende niveaus nodig. Bij de boer, de overheid, de consument en de hele keten moet het besef komen dat een mooi, biodivers en klimaatbestendig landschap inspanning en aanpassingen van iedereen vraagt. Door Europese en nationale regels moeten wij een grens leggen tussen landbouw en natuur. Waar houdt landbouw op en waar begint natuur en is die grens zo hard te trekken?’

‘Onze natuurdoelen kunnen met agrarisch natuurbeheer gerealiseerd worden’

— Ria Dubbeldam (samenstelling)

Een mannetje zuidelijke langhoornbij. Deze bedreigde en zeer zeldzame soort werd gevonden in het Geuldal.

Evelien Verbij, directeur BoerenNatuur

‘Volop inzetten op agrarisch natuurbeheer is juist wat de natuur nodig heeft’

‘Het frame dat er een shift is van natuurbeheer naar agrarisch natuurbeheer zie ik niet en als mensen dat wel zo zien, zou ik daar vooral niet in meegaan. Wat ik zie is allereerst een herwaardering van onze bijzondere cultuurlandschappen waar heel vaak een boer de beheerder is. En in deze cultuurlandschappen liggen ook natuurdoelen, net als in de natuurgebieden. Denk maar aan onze weidevogels maar ook akkervogels, insecten, vlinders, vissen en nog veel meer. Met het agrarisch natuur- en landschapsbeheer zijn we al vijftig jaar bezig een bijdrage te leveren aan het beheer van waardevolle landschappen waar voedselproductie en natuur- en landschapsbeheer hand in hand gaan. Vanaf 2016 doen we dat gecoördineerd via agrarische collectieven waardoor er meer samenhang in het beheer komt. Ten tweede worden op dit moment heel veel natuurdoelen in natuurgebieden niet gehaald vanwege zogenaamde drukfactoren die buiten de natuurgebieden liggen. Volop inzetten op agrarisch natuurbeheer, zodat het ook echt een groen verdienmodel voor de boer wordt, draagt daarmee bij aan de extensivering van de landbouw. En dat is juist wat de natuur nodig heeft. Als je het zo bekijkt, kan ik best ver meegaan in de stelling omdat agrarisch natuurbeheer bijdraagt aan de natuur- en landschapsdoelen in onze cultuurlandschappen en bijdraagt aan het verminderen van de drukfactoren op de natuur. Maar dan hebben we zeker wel natuurbeheer nodig in onze natuurgebieden. Dat hoort er net zo hard bij. Ik hoop en zie vooral dat er in gebieden samenwerking ontstaat tussen natuurbeheerders en agrarische collectieven zodat er op een gelijkwaardige manier samengewerkt kan worden aan mooie natuur- en cultuurlandschappen.’

Theo Vogelzang, beleidsmedewerker bij LandschappenNL

‘Verhoging van het areaal ANLb is een mooi streven, maar zet dat dan wel in in die gebieden waar die middelen het meeste effect hebben’

‘Onze natuurdoelen met agrarisch natuurbeheer realiseren? Dacht het niet als het om de volle breedte van onze natuurdoelen gaat. Daarvoor moet veel meer gebeuren, onder andere op het gebied van stikstof, klimaat en water. En daarvoor zijn ook nog steeds veel meer natuurgelden nodig en beschikbaar, onder andere uit het Natuurpact en het Programma Natuur. Agrarisch natuurbeheer kan wel een bijdrage leveren aan de realisatie van de natuurdoelen. Bijvoorbeeld door het extra geld daarvoor bij voorrang in te zetten in veenweiden, beekdalen, grondwaterbeschermingsgebieden en overgangsgebieden rond Natura 2000-gebieden. Daar zouden dan ook bij voorrang de zwaardere pakketten uit het ANLb (kruidenrijk grasland, plas-dassen) ingezet moeten worden om het grondgebruik te extensiveren en de slag te kunnen maken naar een natuurinclusieve landbouw. Verhoging van het areaal ANLb in de komende jaren van 110.000 naar 280.000 hectare is een mooi streven, maar zet dat dan wel in in die gebieden waar die middelen het meeste effect hebben, afgezet tegen de natuurdoelen. Een deel van het geld zou ook besteed kunnen worden aan de aanleg en het beheer van landschapselementen, mede in het kader van de ambitie uit het Aanvalsplan Landschap om in ons hele landelijk gebied 10 procent groenblauwe dooradering te realiseren. Daarmee wordt dan ook een grote bijdrage geleverd aan de realisatie van de basiskwaliteit natuur, die onontbeerlijk is voor de realisatie van de natuurdoelen in het algemeen. Zo zet je de gelden voor het agrarisch natuurbeheer zo optimaal mogelijk in ten behoeve van de realisatie van de natuurdoelen.’